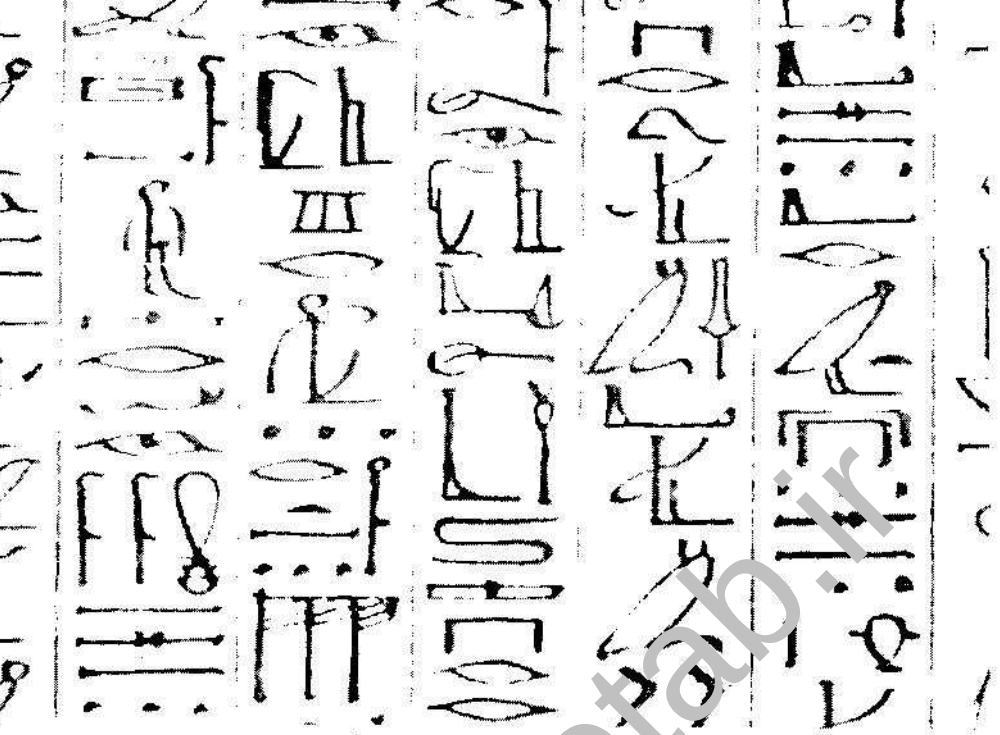

بررسی و توضیح

حکمِ فتمی تغییرِ خط

۴۶۴۵

کاظم امجدی

سرشناسه :	استادی، کاظم، ۱۳۵۴ -
عنوان و نام پدیدآور :	دانشنامه خط فارسی (۱۵ جلد) مؤلف کاظم استادی. شامل: ۱. درآمدی فلسفه خط، ۲. خط در ایران (۲، ۱)، ۳. سیر تحول خط عمومی، ۴. نویسه گردانی و متون، ۵. آینده جدانویسی خط فارسی، ۶. تاریخچه تغییر خط، ۷. فعالان اصلاح الفبا و خط، ۸. اخوندزاده و تغییر خط، ۹. ملکم خان و تغییر خط، ۱۰. مکتب اسلام و تغییر خط، ۱۱. حکم فقهی تغییر خط، ۱۲. مجموعه مقالات ۱۳. درآمدیه مجموعه مقالات، ۱۴. مولوکاست خط فارسی، ۱۵. کتابشناسی خط فارسی
مشخصات نشر :	قم: مؤلف، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری :	۶۰۰ ص (مجموع ۱۵ جلد).
شابک :	978-600-04-3323-9
وضعیت فهرست نویسی :	فیبای مختصر
یادداشت :	فهرست نویسی کامل آثار در نشانی: http://opac.nlai.ir قابل دسترسی است
نوع آراء کتابشناسی ملی :	۲۸۲۶۹۱۲

دانشنامه خط فارسی

(۱۵ جلد)

اسم کتاب: تبیین و توضیح حکم فقهی تغییر خط

مؤلف: کاظم مقدم

شابک: ۸۰ - ۱۳۰ - ۴ - ۶۰۰ - ۹۷۸

شابک دور: ۹ - ۳۳۲۳ - ۲ - ۶۰۰ - ۹۷۸

چاپ اول: ۱۳۹۴

تعداد صفحات: ۶۰۰ صفحه

تیراژ: ۵۰۰ جلد

لیتوگرافی: نویس

چاپ: سلمان فارسی

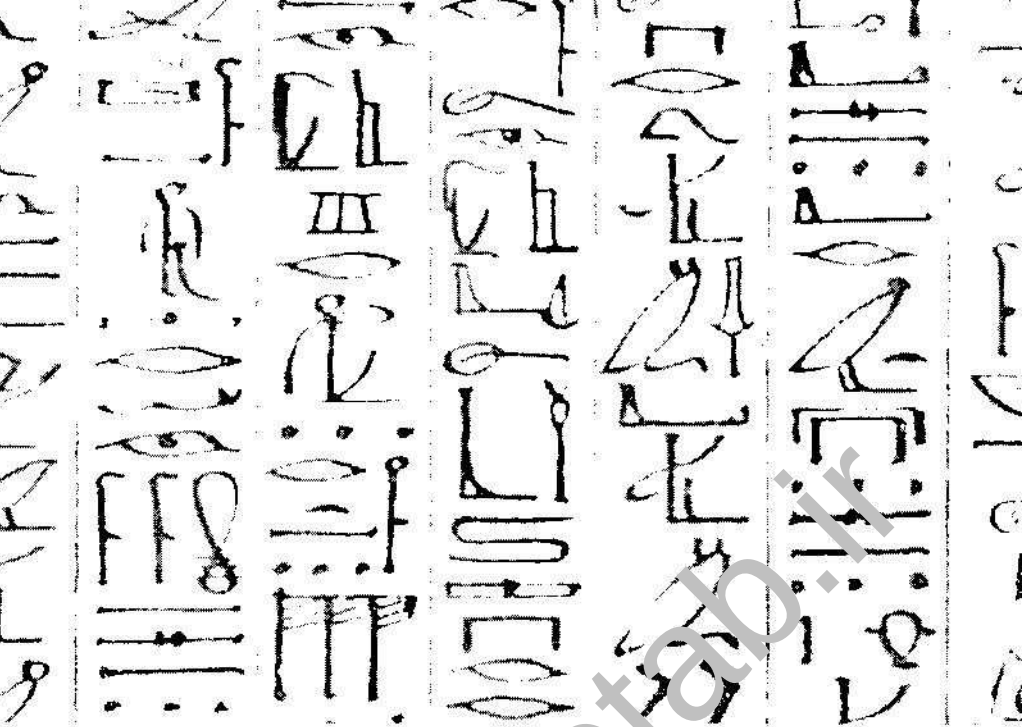
بخش: انتشارات برگزیده، تهران، خیابان ایرانشهر، نیش کلاتری،

پلاک ۲۳۰، طبقه ششم شمالی - تلفن: ۵-۸۸۴۹۰۲۸۳

قم، خیابان شهداء، کوچه ۲۳، پلاک ۱۶ - تلفن: ۳۷۷۴۴۱۲۵

حق چاپ محفوظ و مخصوص مؤلف است.

قیمت دوره: ۳۵۰ هزار تومان

فہمست مطالعہ

پیشگفتار

• بخش اول:

بررسی و توضیح صورت مسألہ فقہی و تغییر خط عربی و کتاب قرآن

مقدمہ

تعریف و مفہوم شناسی مسألہ

تغییر

خط

خط در لغت

خط در فقہ

مفہوم خط در معنی نوشتار

عربی

پیشینہ و تاریخچہ

تبیین و شناخت صورت دقیق مسألہ

نوشتن قرآن با خطوط مختلف

خط عربی - زبان عربی:

خط عربی - زبان غیر عربی:
خط غیر عربی - زبان عربی:
خط غیر عربی - زبان غیر عربی:

بررسی موضوع
کتابت در قرآن
کتابت در روایات
اجماع
عقل

بخش دوم نسبت خط عربی و مسلمانان جهان به تغییر خط

مقدمه

جمعیت مسلمانان و آراء آنها
جمعیت استفاده کننده از خط عربی در بین مردم جهان
جمعیت مسلمانانی که از «خط عربی» استفاده می‌کنند
مشکلات پیش روی مسلمانان و خط عربی
اما چه باید کرد؟

تأثیر خط عربی در پیشبرد و پیشرفت اسلام
نسبت مسلمانی (تدین و ایمان) مسلمانان جهان
تأثیر تغییر خط در درجه اسلام و مسلمانی و مناسبات اسلامی
پژوهش در تأثیر تغییر خط در مصادیق عینی، همان ترکیب
مقدمه

مساجد در ترکیه
حیجاب در ترکیه
انتشارات اسلامی
مجلات اسلامی
روزنامه‌های اسلامی
مدرسه‌ها و دانشگاه‌ها
احزاب اسلامی

نتیجه گیری

• بخش سوم:

استفتانات پیرامون خط و تغییر خط (در صد و پنجاه سال اخیر)

استفتانات پیرامون خط و تغییر خط

استفتاء از انجمن علمی عثمانی

استفتاء از مراجع و علماء مشهد

استفتاء از شیخ الاسلام قفقاز

نظر آیت الله العظمی بروجردی

استفتانات جدید پیرامون خط عربی و تغییر خط از علمای ایران

۱. خط عربی، مقدس است؟ و اگر هست، شامل فقط خط کوفی ابتدایی

می‌شود یا همه خطوط عربی، از صدر اسلام تا کنون را شامل می‌شود؟

۲. خط عربی، خط اسلام است؟ و یا تنها زبان عربی، زبان اسلام است و

نویسنده، نوع خط، ارتباطی به اسلام ندارد؟

۳. آیا مسلمانان، فقط که خط عربی را حفظ و پاسداری نمایند؟ و اگر

موظفند، باید کدام نوع از انواع و اشکال خطوط عربی را مراقبت و

محافظت نمایند؟

۴. اگر خط عربی کنونی، دارای اشکالات فنی و کاربردی باشد، آیا تعمیر و

تصحیح و یا تغییر شکل خط عربی در زمان حاضر مجاز است؟

۵. اگر ترویج و تحکیم مبانی و مبادی اسلامی، توسط نگارش با خطی غیر

عربی یا جدید الاحداث، راحت‌تر و بهتر صورت پذیرد، آیا ایجاد

و یا به کارگیری این خط مجاز است؟

استفتانات متفرقه پیرامون خط

حکم کتابه المحدث والكافر للقرآن

حکم كتابه القرآن الكريم بغير اللغة العربية

فتوای «شورای اروپایی فتوا و تحقیق» پیرامون نوشتن قرآن به خط لاتین

الآزهر نگارش قرآن با حروف انگلیسی را تحریم کرد

نظر برخی از علماء بلاد اسلامی جهان

پیشگفتار

اولین ظهور و بروز روشنگری در دوران معاصر ایران، با طرح ایده تغییر خط و الفبا آغاز شد. پس از دوره تنظیMAT و همزمان با نمود عقب ماندگی های ایران نسبت، به دول خارجی، روشنگران در ایران بسیار قوت گرفت. روشنفکران آن دوران، ریشه عقب افتادگی ها را در سواد و دانش مردم ایران جستجو می گردند؛ و یگانه دلیل کم سوادى مردم، در عیب های خط فارسی و عربی و آموزش این خط می دانستند.

شاید اولین کسی که در دو قرن اخیر، نسبت به تغییر خط، اقدام عملی کرد و خطی تازه برای خط اسلام طراحی، و کتابهایی نیز با آن چاپ کرد، مسیو بارب، ناظر مدرسه السنه شرقیه در وین باشد.^۱ همزمان او، فتح علی آخوندزاده نیز به سال ۱۲۳۶ در تفلیس، خطی جدید ابداع نمود و تا زمان وفات خود، به مدت حدود بیست سال، پیگر و درگیر این موضوع بود. و مرارتهایی نیز بر سر آن کشید.

۱. ر.ک. به تاریخچه تغییر خط فارسی، کاظم استادی، انتشارات کتابخانه آیت الله مرعشی

هم‌زمان آخوندزاده، عده‌ای دیگر نیز، که همگی روشنفکران خارج‌نشین بودند، همراه و هم نظر او شدند، و مقالات و کتابهایی پیرامون اصلاح و تغییر خط نگاشتند.^۱

از آن دوران تاکنون، مهم‌ترین مانع بر سر راه فعالانِ تغییر خط، مخالفت برخی علماء اسلام، با موضوع تغییر خط می‌باشد. دلیل اصلی نگرانی آنها، دور افتادگی مردم، جامعه اسلامی از میراث و فرهنگ اسلام در ایران می‌باشد.

غالباً علماء سنتی اسلام با روشنفکران، رابطه نظری و عملی خوبی ندارند. و هر کدام در نیات و اهداف یکدیگر تشکیک می‌کنند. البته در این میان علمای اسلام، به دلیل رابطه دیکتر با عموم مردم و تأثیرگذاری در آنها، از میدان جدال با روشنفکران، پیروان رجحان می‌دهند.

اکنون، زمان زیادی از طرح ایده تغییر خط می‌گذرد و روشنفکران قدیم و جدید تقریباً موضوع تغییر خط را به فراموشی سپرده‌اند. و این موضوع از تب و تاب زیادی که داشت، افتاده است.

اما در بیست سال اخیر، اتفاقاتی علمی گسترده‌ای در سطح جهان رخ داده است. همین پیشرفت‌ها، موضوع تغییر خط را دوباره زنده کرده است.

از زمانی که کامپیوتر و اینترنت به ایران آمده است، کتاب‌های تغییر خط و کاستی‌های خط فارسی، دوباره بر سر زبانها و مخصوصاً جوانان افتاده است. عده‌ای عقیده دارند که خط فارسی به صورت آرام و خاموش و بدون جنجال، در حال تغییر است و شاید هم تغییر یافته است.^۲ و خط فینگلیش را جایگزین آن می‌دانند. عده‌ای دیگر، در تلاشند تا با هر وسیله‌ای و هر هزینه‌ای، به دفاع و حفظ از خط فارسی بپردازند. و با مقابله، رواج چشمگیر خط فینگلیش را در

۱. ر.ک. به فعالان تغییر خط، کاظم استادی، دانشنامه خط فارسی، قم ۱۳۹۱.

۲. ر.ک. به تاریخچه تغییر خط فارسی، کاظم استادی، مجله آیین پژوهش، قم ۱۳۹۱.

دستگاه‌های ارتباطی اعم از موبایل و اینترنت بگیرند. و یا حداقل سیر آن را کند کنند.

از طرف دیگر، عدهٔ مسلمانان جهان رو به گسترش و افزایش است. و غالب آنها آشنایی با خط عربی یا فارسی ندارند. و مجامع فرهنگی - تبلیغی، ناگزیر از به کار بردن خط لاتین (تلفظی = فرانکو) برای آنها هستند مثلاً در چند سال اخیر، تعداد نشریه‌هایی که خط عربی در آنها به کار نرفته و فقط به خط تلفظی لاتینی منتشر شده‌اند، بسیار رو به افزایش است. از آن سو، استقبال زیادی از نشر آن قرآن‌ها توسط مسلمانان کشورهای غیر عربی زبان شده است.

بنابر آنچه گذشت، بسیار مناسب است برای جلوگیری از انفعال در این تغییرات، بحث فقهی تغییر خط هر چه سریع‌تر مطرح گردد و مبانی و احکام آن پیشاپیش مشخص شود؛ تا اگر قرار است موضع‌گیری توسط علمای اعلام اسلامی، پیرامون این موضوع اتخاذ شود، فراسیر و سخن و منطقی باشد.

اینجانب به مناسبت تدوین «دانشنامه خط فارسی» سه مقاله با عناوین زیر آماده نمودم:

۱. بررسی و توضیح حکم فقهی «تغییر خط عربی و کتبت قرآن»

۲. نسبت خط عربی و مسلمانان جهان به تغییر خط

۳. استفتائات پیرامون خط و تغییر خط

این مقالات، مرتبط با «بحث فقهی تغییر خط» می‌باشد. امیدوارم انتشار این مقالات، بتواند قدمی هر چند ابتدایی و کوچک، در راه وضوح و تبیین تغییر خط فارسی باشد. و امید واثق دارم که بزرگان اهل علم، خطاهای این اثر را گوشزد نمایند

